

V Bruselu dne 29.5.2019
COM(2019) 261 final

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Stanovisko Komise k žádosti Bosny a Hercegoviny o členství v Evropské unii

{SWD(2019) 222 final}

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

Stanovisko Komise k žádosti Bosny a Hercegoviny o členství v Evropské unii

A. Úvod

a) Žádost o členství

Bosna a Hercegovina podala žádost o členství v Evropské unii dne 15. února 2016. Rada Evropské unie pak následně dne 20. září 2016 vyzvala Komisi, aby k uvedené žádosti předložila své stanovisko. Tyto kroky jsou v souladu s postupem stanoveným v článku 49 Smlouvy o Evropské unii, v němž se uvádí, že „[k]aždý evropský stát, který uznává hodnoty uvedené v článku 2 a zavazuje se k jejich podpoře, může požádat o členství v Unii. O této žádosti je informován Evropský parlament a vnitrostátní parlamenty. Žadatelský stát podává svou žádost Radě, která rozhoduje jednomyslně po konzultaci s Komisí a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu, který se usnáší většinou hlasů všech svých členů. Kritéria pro přistoupení, na nichž se dohodne Evropská rada, budou zohledněna“.

V článku 2 Smlouvy o Evropské unii se uvádí, že „Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin. Tyto hodnoty jsou společné členským státům ve společnosti vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů“.

Uvedený článek představuje právní rámec, z něhož vychází stanovisko Komise.

Evropská rada na zasedání ve Feiře v červnu 2000 uznala země západního Balkánu, které se účastní procesu stabilizace a přidružení, jako „potenciální kandidáty“ na členství v EU. Evropská perspektiva těchto zemí byla potvrzena na zasedání Evropské rady v Soluni v červnu 2003, na němž byla schválena „Solunská agenda pro země západního Balkánu“. Tato agenda je i nadále základem politiky EU vůči danému regionu.

V prosinci 2006 obnovila Evropská rada závazek EU, že „budoucnost západního Balkánu je v Evropské unii“, a zopakovala, že „pokrok každé země na cestě k Evropské unii závisí na jejím úsilí o splnění kodaňských kritérií a podmínek procesu stabilizace a přidružení. Dobré výsledky země při naplňování svých závazků podle dohody o stabilizaci a přidružení, včetně obchodních ustanovení, jsou základním předpokladem pro to, aby EU zvážila případnou žádost o členství“.

Komise ve strategii pro západní Balkán z února 2018¹ uvedla, že „[b]ude-li se vytrvale snažit a spolupracovat, mohla by se kandidátskou zemí na přistoupení stát Bosna a Hercegovina“. Na summitu EU a zemí západního Balkánu, který se konal v květnu 2018 v Sofii, vedoucí představitelé EU znovu potvrdili svou jednoznačnou podporu evropské perspektivě západního

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:52018DC0065>

Balkánu a partneři ze západního Balkánu se opětovně přihlásili k evropské perspektivě coby jejich jednoznačné strategické volbě. Vedoucí představitelé EU se dohodli na Sofijském prohlášení a Sofijském programu priorit², který nastiňuje nová opatření pro posílenou spolupráci s tímto regionem v klíčových oblastech, jako je bezpečnost, právní stát a migrace.

V tomto stanovisku posuzuje Komise žádost Bosny a Hercegoviny na základě schopnosti země splnit kritéria stanovená Evropskou radou v Kodani v roce 1993 a rovněž v Madridu v roce 1995, zejména pokud jde o správní kapacitu země a podmínky procesu stabilizace a přidružení. Stanovisko rovněž zohledňuje výsledky Bosny a Hercegoviny při plnění jejich závazků vyplývajících z dohody o stabilizaci a přidružení, která vstoupila v platnost dne 1. června 2015.

V červnu 1993 dospěla Evropská rada v Kodani k závěru, že:

„K přistoupení může dojít, jakmile země prokáže svou schopnost převzít závazky vyplývající z členství tím, že splní požadované ekonomické a politické podmínky.

Podmínkou členství je:

– aby kandidátská země dosáhla takové institucionální stability, která zaručuje demokracii, právní stát, lidská práva a respektování a ochranu menšin;

– existence fungujícího tržního hospodářství a schopnosti vyrovnat se s konkurenčním tlakem a tržními silami v rámci Unie;

– schopnost převzít závazky spojené s členstvím, včetně dodržování cílů politické, hospodářské a měnové unie“.

V prosinci 1995 poukázala Evropská rada na zasedání v Madridu na nutnost „vytvořit podmínky postupného, harmonického začleňování [kandidátských] zemí, zejména prostřednictvím rozvoje tržního hospodářství, přizpůsobení jejich správní struktury a vytvoření stabilního ekonomického a měnového prostředí“.

V prosinci 2006 se Evropská rada dohodla na tom, že „základem obnovené shody v otázce rozšíření je strategie rozšíření založená na konsolidaci, podmíněnosti a komunikaci a na schopnosti Unie integrovat nové členy“.

Pro západní Balkán stanovila Rada dne 31. května 1999 zvláštní podmínky v rámci procesu stabilizace a přidružení. Patří mezi ně spolupráce s Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii a regionální spolupráce. Tyto podmínky jsou začleněny jako základní prvek do dohody o stabilizaci a přidružení.

Toto stanovisko bylo vypracováno na základě podobné metodiky, která byla použita v předchozích stanoviscích Komise. V rámci dotazníku a následných otázek obdržela Bosna a Hercegovina celkem 3 897 otázek, které se týkaly všech politik EU. Zodpovězení prvních 3 242 otázek trvalo Bosně a Hercegovině čtrnáct měsíců a následných 655 otázek osm měsíců. Navzdory zavedení mechanismu pro koordinaci záležitostí EU se orgány nemohly dohodnout na zodpovězení 22 otázek: jedna se týkala politických kritérií, čtyři regionální politiky a sedmkrát politik v oblasti vzdělávání.

² https://www.consilium.europa.eu/media/34776/sofia-declaration_en.pdf

Komise vyslala do Bosny a Hercegoviny řadu odborníků se zvláštním zaměřením na oblasti, na něž se vztahují politická kritéria. Komise rovněž zohlednila příspěvky získané při konzultacích se zúčastněnými stranami, jako jsou organizace občanské společnosti, mezinárodní organizace a členské státy EU. Tento přístup umožnil Komisi posoudit správní kapacitu institucí Bosny a Hercegoviny a způsob, jakým jsou prováděny právní předpisy. Napomohl také k lepšímu vymezení zbývajících úkolů a priorit pro budoucí činnost. V tomto stanovisku a v připojené analytické zprávě Komise analyzovala současnou situaci a poskytla pokyny pro řešení problémů v krátkodobém i dlouhodobém horizontu.

Podrobná analýza, z níž toto stanovisko vychází, je obsažena v *analytické zprávě připojené ke stanovisku k žádosti Bosny a Hercegoviny o členství v Evropské unii*. Analytická zpráva obsahuje počáteční odhady dopadu budoucího přistoupení Bosny a Hercegoviny v některých klíčových oblastech politik. Podrobnější posouzení dopadu pro dané oblasti politik předloží Komise v pozdějších fázích předstupního procesu. Smlouva o přistoupení Bosny a Hercegoviny k EU by navíc předpokládala technické přizpůsobení orgánů EU s ohledem na Smlouvu o Evropské unii.

b) Vztahy mezi EU a Bosnou a Hercegovinou

Vztahy mezi EU a Bosnou a Hercegovinou se od podpisu daytonské/pařížské Všeobecné rámcové dohody o míru v roce 1995 vyvinuly v intenzivnější spolupráci a získaly na dynamice.

Bosna a Hercegovina se účastní procesu stabilizace a přidružení a její občané využívají od roku 2010 bezvízové cestování do zemí schengenského prostoru. Dohoda o stabilizaci a přidružení je v platnosti od roku 2015. O členství v EU požádala Bosna a Hercegovina v roce 2016.

Dohoda o stabilizaci a přidružení mezi Bosnou a Hercegovinou a EU byla podepsána dne 16. června 2008 v Lucemburku společně s **prozatímní dohodou**, která od 1. července 2008 upravuje obchod a záležitosti související s obchodem.

V prosinci 2014 se Rada dohodla na novém přístupu k Bosně a Hercegovině a vyzvala vysokou představitelku Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a místopředsedkyni Komise, jakož i komisaře pro evropskou politiku sousedství a jednání o rozšíření, aby se zapojili do spolupráce s politickými představiteli s cílem zajistit jejich trvalý závazek provést reformy směřující k přistoupení k EU. Poté, co se na písemném závazku dohodlo Předsednictvo Bosny a Hercegoviny, podepsali jej vedoucí představitelé čtrnácti parlamentních stran a potvrdilo Parlamentní shromáždění, schválila Rada vstup dohody o stabilizaci a přidružení v platnost, a tak tato dohoda vstoupila v platnost dne 1. června 2015. Bosna a Hercegovina tím otevřela novou kapitolu vztahů s EU a potvrdila svůj závazek usilovat o přistoupení k EU. Dohoda o stabilizaci a přidružení stanoví rámec vzájemných závazků týkajících se široké škály politických, obchodních a hospodářských záležitostí, jakož i právní základ pro formalizovaný politický dialog.

EU poskytuje dané zemi pokyny týkající se reformních priorit na cestě ke členství v EU. Politický dialog mezi Evropskou komisí a Bosnou a Hercegovinou probíhá od roku 2009 na základě prozatímní dohody a od roku 2015 na základě dohody o stabilizaci a přidružení³.

³ Politický dialog mezi Evropskou komisí a Bosnou a Hercegovinou probíhá v rámci odvětvových podvýborů pro tyto oblasti: obchod, průmysl, cla a daně; zemědělství a rybolov; vnitřní trh a hospodářská soutěž; hospodářské a finanční záležitosti a statistika; inovace, informační společnost a sociální politika; doprava,

Politický dialog o právním státu je veden od roku 2011 v rámci „strukturovaného dialogu o justici“ a od roku 2016 v rámci podvýboru pro spravedlnost, svobodu a bezpečnost podle dohody o stabilizaci a přidružení. Od roku 2017 se rovněž schází zvláštní skupina pro reformu veřejné správy.

Bosna a Hercegovina vytvořila odpovídající správní kapacity, které mají zajistit provádění ustanovení dohody o stabilizaci a přidružení, zejména pokud jde o řádné fungování Rady stabilizace a přidružení, výboru a odvětvových podvýborů. Protokol, kterým se upravuje dohoda o stabilizaci a přidružení s ohledem na přistoupení Chorvatska k EU, vstoupil v platnost dne 1. října 2017, ale prozatímne byl prováděn již ode dne 1. února 2017.

Aby však mohla Bosna a Hercegovina splnit své právní závazky vyplývající z dohody, musí zajistit fungování Parlamentního výboru pro stabilizaci a přidružení a vypracovat národní program pro přijetí *acquis* EU.

Parlamentní rozměr dohody o stabilizaci a přidružení nefunguje odpovídajícím způsobem. Parlamentní výbor pro stabilizaci a přidružení byl jako součást orgánů dohody o stabilizaci a přidružení zřízen v listopadu 2015. Dosud však nepřijal svůj jednací řád, neboť někteří delegáti Bosny a Hercegoviny trvali na tom, aby v něm bylo zahrnuto ustanovení o hlasování založeném na etnické příslušnosti, což je v rozporu s evropskými normami. I přesto Evropský parlament pravidelně projednává a přijímá usnesení o situaci a vývoji směřování Bosny a Hercegoviny k přistoupení k EU.

Bosna a Hercegovina se účastní hospodářského dialogu s Komisí a členskými státy EU. Každoročně předkládá Komisi střednědobý **program hospodářských reforem**, v němž se stanoví plány na posílení makrofiskální stability a odstranění strukturálních překážek růstu. Na základě tohoto programu se Bosna a Hercegovina každý rok schází s Komisí, členskými státy EU a všemi dalšími zeměmi procesu rozšíření v rámci hospodářského a finančního dialogu. Tento dialog o správě ekonomických záležitostí má zemi připravit na její budoucí účast na koordinaci hospodářských politik EU, včetně procesu evropského semestru.

V letech 2015 až 2018 zahájila Bosna a Hercegovina ambiciózní „program reforem“ s cílem obnovit hospodářský růst a rozšířit pracovní příležitosti. Ačkoli přetrvávají závažné problémy, uskutečněné reformy přispěly ke zlepšení hospodářských ukazatelů a makroekonomické situace, včetně vyvážených veřejných financí a stabilního hospodářského růstu. Je třeba, aby vlády na všech úrovních v zemi schválily a provedly nový soubor opatření socioekonomických reforem, a to v plném souladu s programem hospodářských reforem a společně dohodnutými politickými pokyny.

V návaznosti na rozhodnutí Rady mohou občané Bosny a Hercegoviny využívat od listopadu 2010 **bezvízové cestování** do schengenského prostoru. Toto rozhodnutí se opírá o značný pokrok v oblasti spravedlnosti, svobody a bezpečnosti a splnění 174 zvláštních podmínek stanovených v plánu uvolnění vízového režimu, jako je zavedení biometrických pasů. Komise provádění tohoto rozhodnutí sleduje a podává o něm zprávy. V prosinci 2018 přijala Komise druhou zprávu v rámci mechanismu pro pozastavení vízové povinnosti⁴. Celkově Bosna a Hercegovina i nadále splňuje všechna kritéria pro uvolnění vízového režimu.

životní prostředí, energetika a regionální rozvoj; spravedlnost, svoboda a bezpečnost.

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1558535963503&uri=CELEX:52018DC0856>

V září 2006 ratifikovala Bosna a Hercegovina Smlouvu o Energetickém společenství, v červenci 2007 dohodu o společném evropském leteckém prostoru a v dubnu 2018 Smlouvu o Dopravním společenství.

Dohoda o stabilizaci a přidružení a její prozatímní dohoda uplatňovaná od roku 2008 umožnily postupnou liberalizaci **obchodu** a vzájemný bezcelní přístup pro většinu zboží. Od roku 2000 využívá Bosna a Hercegovina rovněž „autonomní obchodní opatření“. V roce 2007 se Bosna a Hercegovina připojila ke Středoevropské dohodě o volném obchodu (CEFTA). Jednání o jejím přistoupení ke Světové obchodní organizaci se nacházejí v závěrečné fázi. Hlavním obchodním partnerem Bosny a Hercegoviny je EU, dále pak země CEFTA. Obchodní integrace s EU je vysoká. V roce 2017 představoval dovoz z EU 61 % celkového dovozu země v hodnotě 5,6 miliardy EUR (dovoz z CEFTA činil 12 %). Pokud jde o vývoz země, 71 % směřovalo do EU (15 % do CEFTA). V roce 2017 činil obchodní deficit Bosny a Hercegoviny s EU 1,7 miliardy EUR.

EU směřuje do Bosny a Hercegoviny značné zdroje v rámci **společné zahraniční a bezpečnostní politiky a společné bezpečnostní a obranné politiky**. Od roku 2002 do roku 2011 jmenovala Rada mezinárodního vysokého zástupce zvláštním zástupcem EU v Bosně a Hercegovině. Od roku 2011 má EU v zemi díky spojení úřadu zvláštního zástupce EU v Bosně a Hercegovině a delegace EU v Bosně a Hercegovině silnější přítomnost, což hraje zásadní úlohu při sdělování jejích priorit občanům dané země a při plnění cílů agendy EU v klíčových oblastech. Od prosince 2004 působí v zemi síly pod vedením Evropské unie v Bosně a Hercegovině (EUFOR) vyslané EU v rámci vojenské operace Althea, a to na základě výkonného mandátu k zajištění bezpečného a zabezpečeného prostředí v této zemi. Rámcová dohoda o účasti Bosny a Hercegoviny na operacích EU pro řešení krizí je v platnosti od září 2015.

EU poskytuje Bosně a Hercegovině značnou **finanční pomoc**, díky níž se v průběhu let zotavila z válečného ničení a znovu se etablovala jako země dohánějící vyspělé ekonomiky. V letech 1996 až 2000 využívala Bosna a Hercegovina finanční pomoc EU v rámci programů Phare a OBNOVA. Na období let 2000 až 2007 stanovilo finanční podporu přizpůsobenou prioritám procesu stabilizace a přidružení nařízení CARDS⁵. Od roku 2007 využívá Bosna a Hercegovina pomoc EU zejména v rámci nástroje předvstupní pomoci (NPP). V období 2007–2018 obdržela Bosna a Hercegovina od EU 1,5 miliardy EUR, z čehož odhadem 433 milionů EUR bylo čerpáno z regionálních programů. Evropská investiční banka poskytla od roku 2000 na podporu projektů v Bosně a Hercegovině úvěry ve výši 2,4 miliardy EUR. Za provádění finanční pomoci EU prostřednictvím přímého řízení a za zajištění koordinace pomoci s členskými státy EU je odpovědná delegace EU v Bosně a Hercegovině. Provádění programů NPP I a NPP II probíhá. Orientační strategický dokument pro Bosnu a Hercegovinu na období 2014–2017 byl v roce 2018 revidován tak, aby zahrnoval několik dalších odvětví, a jeho platnost byla prodloužena do roku 2020⁶. Pro oblast životního prostředí, energetiky, dopravy a rozvoje venkova jsou zavedeny odvětvové strategie, díky nimž mohou tato odvětví čerpat podporu z NPP. Přijetí celostátních strategií, například pokud jde o oblast řízení veřejných financí a zaměstnanost, je i nadále klíčovým požadavkem pro to, aby Bosna a Hercegovina mohla v letech 2018–2020 plně využívat financování z NPP.

⁵ Programy Phare, OBNOVA a CARDS byly finanční nástroje na podporu přechodu k demokracii a tržnímu hospodářství ve střední a východní Evropě a na západním Balkáně.

⁶ <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20180817-revised-indicative-strategy-paper-2014-2020-for-bosnia-and-herzegovina.pdf>

Bosna a Hercegovina postupně rozšířila svoji účast na **programech EU**, která je částečně spolufinancována prostřednictvím fondů NPP. V současné době se Bosna a Hercegovina účastní programů COSME, Kreativní Evropa, Clo 2020, Evropa pro občany, Erasmus+, Fiscalis 2020, Horizont 2020 a třetího programu činnosti Unie v oblasti zdraví. Rovněž se účastní programu **INTERREG**.

B. KRITÉRIA ČLENSTVÍ

1. POLITICKÁ KRITÉRIA

Základem pro toto posouzení jsou kodaňská kritéria týkající se institucionální stability, která zaručuje demokracii, právní stát, lidská práva a respektování a ochranu menšin, jakož i podmínky procesu stabilizace a přidružení.

Válka, která v letech 1992 až 1995 zpusořila zemi, způsobilala značné majetkové škody a lidské utrpení, z nichž se Bosna a Hercegovina musela zotavit. Od té doby znovu vybudovala své instituce a hospodářskou infrastrukturu a připravila se na cestu k přistoupení k EU. Bosna a Hercegovina je odhodlána dosáhnout svého cíle, kterým je členství v Evropské unii, jak opětovně potvrdila řada rozhodnutí Předsednictva, a své legislativní snahy stále více zaměřuje na přijetí reformů s ohledem na přistoupení k EU.

Jak stanoví její **ústava**, která je nedílnou součástí (příloha IV) daytonské/pařížské Všeobecné rámcové dohody o míru (GFAP) z roku 1995, je Bosna a Hercegovina parlamentní demokracií, v níž výkonné pravomoci přísluří Předsednictvu a Radě ministrů a legislativní pravomoci Parlamentnímu shromáždění. V ústavě jsou zakotveny základní zásady demokratického státu, včetně právního státu, svobodných voleb a ochrany lidských práv.

Ústava stanoví vnitřní strukturu země jako státu sestávajícího ze dvou entit, a sice Federace Bosny a Hercegoviny (ta samotná se skládá z 10 kantonů) a Republiky srbské, jakož i distriktu Brčko. V preambuli ústavy se uvádí, že „Bosňáci, Chorvati a Srbové jakožto konstitutivní národy (spolu s dalšími) a občané Bosny a Hercegoviny“ rozhodují o Ústavě Bosny a Hercegoviny. Země čelí řadě strukturálních problémů, které vyplývají z jejího složitého institucionálního uspořádání spolu s uplatňováním postupů založených na etnické příslušnosti, což má nepříznivý dopad na její fungování.

Ústava uvádí výčet pravomocí na úrovni státu, a veřkeré další pravomoci přiděluje entitám. Pravomoci na úrovni státu zahrnují rovněž pravomoci, které byly státu postupně přiděleny nebo jím převzaty na základě dohod o přenesení pravomocí, implicitních pravomocí a příloh mírových dohod, jak je stanoveno v ústavě a potvrzeno Ústavním soudem. Časté kompetenční spory mezi státem a entitami mají dopad na účinný výkon jejich pravomocí, a tudíž na harmonizaci právních předpisů s *acquis* a jeho provádění v celé řadě kapitol. Aby se zabránilo těmto systematickým sporům a zajistilo se účinné provádění *acquis*, musí Bosna a Hercegovina zaručit právní jistotu ohledně rozdělení pravomocí mezi jednotlivými úrovněmi veřejné správy. Neexistuje žádný postup, který by na úrovni státu umožňoval předcházet porušením právních předpisů EU ze strany jiných úrovní veřejné správy, za něž by nesla odpovědnost Bosna a Hercegovina jako celek, a tato porušení napravit.

Ústava obsahuje ustanovení založená na etnické příslušnosti a pobytu, která nejsou v souladu s Evropskou úmluvou o lidských právech. Jedná se o jmenování hlavy státu a výkonných a zákonodárných orgánů, jejich složení a rozhodovací postupy, jelikož určitá volební práva jsou vyhrazena občanům, kteří náležejí ke „konstitutivním národům“, tedy Bosňákům, Chorvatům a Srbům. Musí se proto postupně uskutečnit zásadní reformy, které zajistí, že

všichni občané budou moci účinně vykonávat svá politická práva, jak je uvedeno v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva ve věci Sejdić a Finci.

Složení několika správních orgánů a jejich rozhodovací proces jsou založeny na etnických kritériích, což může mít dopad na provádění *acquis* EU. Rovněž právo veta na základě etnické příslušnosti by mohlo ovlivnit činnost Parlamentu a zákonodárných shromáždění entit.

Ústavní soud je orgánem vykládajícím ústavu a poslední instancí pro řešení kompetenčních sporů mezi různými úrovněmi veřejné správy. Tři z devíti soudců jsou soudci mezinárodní. Více rozhodnutí tohoto soudu nebylo dosud vykonáno. Je třeba posílit profesionalitu a nezávislost soudců Ústavního soudu, počínaje tím, že se zlepší kritéria způsobilosti a postupy jmenování. Je nutné zabývat se otázkou mezinárodních soudců Ústavního soudu. Ústavní soud musí být schopen postupovat při řešení kompetenčních sporů aktivně a nezávisle. Jeho legitimitu musí uznat všechny orgány, čímž se zajistí trvalé dodržování jeho rozhodnutí.

Na základě přílohy X Daytonské mírové dohody byl zřízen úřad mezinárodního vysokého zástupce (OHR) jako poslední instance pro výklad civilních aspektů provádění mírové dohody. Úřadu OHR byly od jeho vzniku uděleny rozsáhlé pravomoci k vydávání právních předpisů a odvolávání úředních osob (tzv. „bonnské pravomoci“), které byly naposledy využity v roce 2011. Takto rozsáhlý mezinárodní dohled je obecně neslučitelný se svrchovaností Bosny a Hercegoviny, a tudíž se členstvím v EU. Proces směřující k ukončení činnosti úřadu OHR probíhá od roku 2008. Jeho výsledek závisí na řadě podmínek.

Parlament a ostatní zákonodárná shromáždění přijímají právní předpisy a vykonávají demokratickou kontrolu a dohled nad výkonnou mocí. Právo být volen do Sněmovny národů je omezeno na základě etnické příslušnosti a pobytu, což je v rozporu s evropskými normami. Právo veta opírající se o „zásadní národní zájem“ a hlasování založené na etnické příslušnosti mají rovněž dopad na účinné fungování parlamentů a mohou způsobovat průtahy při přijímání právních předpisů. Úřad pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) a Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva (Benátská komise) Rady Evropy předložily doporučení, jak zlepšit volební systém a zajistit, aby volby probíhaly v souladu s evropskými normami, včetně transparentnosti financování politických stran. Co se týče místních voleb, v důsledku chybějícího právního rámce není obyvatelům Mostaru od roku 2008 umožněno volit obecní zastupitelstvo.

Zákonodárná shromáždění na úrovni státu a entit mají tendenci používat k přijímání právních předpisů týkajících se *acquis* naléhavé postupy, což negativně ovlivňuje kvalitu harmonizace práva. Často nejsou zajištěna komplexní posouzení dopadů navrhovaných právních předpisů a je třeba posílit legislativní dohled nad zástupci výkonné moci, včetně monitorování provádění právních předpisů. Rovněž je nutné značně posílit nedostatečnou spolupráci mezi zákonodárnými shromážděními a jejich schopnost posuzovat právní předpisy s ohledem na *acquis* EU, popřípadě sdružováním zdrojů v celé zemi.

Bosna a Hercegovina má komplexní systém **výkonné moci**, který obecně funguje. Složitost jejích institucí vede k významným problémům s koordinací a harmonizací politických postojů země, zejména pokud jde o sblížení právních předpisů s *acquis* EU, jakož i provádění právních předpisů, které z *acquis* EU vycházejí. Vzhledem k tomu, že pravomoci k provádění *acquis* EU má v celé zemi čtrnáct orgánů výkonné moci, je k tomu, aby mohla Bosna a Hercegovina dostát závazkům vyplývajícím z členství v EU, zapotřebí buď značné úsilí a zásadní posílení kapacit země na všech úrovních, nebo do jisté míry sdílení zdrojů a kapacit.

Jedná se především o kantonální úroveň, kde jsou kapacity nezbytné k plnění závazků vyplývajících z členství v EU nedostatečné. Jednotlivé vlády podnikly určité kroky k zajištění koordinace záležitostí týkajících se integrace do EU, mimo jiné vytvořením mechanismu pro koordinaci záležitostí EU, který ještě není plně funkční. Kapacita jednotlivých vlád pro plánování a koordinaci politik na všech úrovních veřejné správy je stále nedostatečná.

Je třeba vyvinout značné úsilí k zajištění souladu právních předpisů se zásadami **reformy veřejné správy**, jakož i jejich účinného provádění. Orgány na všech úrovních musí zajistit politickou podporu koordinační struktury pro reformu veřejné správy a na prosazování této reformy přidělit odpovídající finanční zdroje. Aby byla zajištěna profesionální veřejná služba, měly by být právní předpisy uvedeny do souladu se zásadami zásluh, pokud jde o přijímání, povyšování a propouštění zaměstnanců; uplatňování těchto předpisů v praxi by mělo být oproštěno od politického vměšování. Regulační rámec a metodika rozvoje centrálních a odvětvových politik, monitorování a sestavování rozpočtu na všech úrovních nejsou harmonizovány; harmonizace je však nutná k zajištění účinného celostátního přístupu k tvorbě politik. Nejsou harmonizovány právní předpisy a postupy a systémy elektronických podpisů v rámci celé země dosud nejsou interoperabilní; harmonizace a interoperabilita jsou však nutné pro účinné poskytování služeb.

V průběhu času proběhly důležité reformy v oblasti **soudnictví**, zejména byl zřízen Soud Bosny a Hercegoviny a jediný samosprávný orgán soudní moci, a sice Vysoká rada pro soudnictví a státní zastupitelství. Soudnictví je rozděleno do čtyř systémů, z nichž každý má svou vlastní soudní pravomoc a vnitřní institucionální struktury. Ústavní a právní rámec je neúplný a dostatečně nezaručuje nezávislost, samostatnost, odpovědnost a účinnost soudní moci. S cílem posílit záruky nezávislosti soudnictví a svrchovanosti státních zástupců, a to i ve vztahu ke všem formám politizace a tlaků, by měl být Vysoké radě pro soudnictví a státní zastupitelství a celostátnímu soudnímu systému přiznán výslovný ústavněprávní status.

Zákon o Vysoké radě pro soudnictví a státní zastupitelství je zapotřebí revidovat tak, aby lépe upravoval jmenování, hodnocení a disciplinární řízení ve vztahu k justičním zaměstnancům a stanovil vhodné opravné prostředky proti konečným rozhodnutím Vysoké rady pro soudnictví a státní zastupitelství. Aby se zabránilo sporům týkajícím se příslušnosti a zajistila se požadovaná právní jistota v trestních věcech, je třeba přijmout zákon o soudech Bosny a Hercegoviny.

V Bosně a Hercegovině neexistuje Nejvyšší soud na státní úrovni. Na sladění judikatury v různých právních řádech v zemi pracují dobrovolné harmonizační skupiny, které působí mezi soudy nejvyšších instancí. Bosna a Hercegovina musí zřídit justiční orgán, který zabezpečí jednotný výklad práva a harmonizaci judikatury a zároveň plně zajistí zásadu nezávislosti všech soudců.

Boj proti korupci a organizovanému zločinu ztěžuje nedostatečná harmonizace právních předpisů v celé zemi a slabá institucionální spolupráce a koordinace. Korupce je rozšířeným jevem a na všech úrovních veřejné správy se objevují známky politického ovlivňování, což má přímý dopad na každodenní život občanů, zejména v oblasti zdraví, vzdělávání, zaměstnanosti a zadávání veřejných zakázek. Politický, institucionální a právní rámec pro předcházení korupci je roztržštěný a vykazuje značné nedostatky. Donucovací orgány jsou roztržštěné a zranitelné vůči nepatřičnému politickému vměšování. Státní zástupci nejsou dostatečně aktivní. Finanční šetření a zabavování majetku jsou do značné míry neúčinné. Je třeba zintenzivnit boj proti praní peněz. Pravomocná odsouzení v případech korupce na vysoké úrovni jsou velmi vzácná a sankce nejsou dostatečně odrazující. Je třeba zlepšit předcházení násilnému extremismu, jakož i politiky a opatření v oblasti boje proti terorismu.

Koordinace příslušných institucí na všech úrovních veřejné správy, pokud jde o opatření související s migrací, je špatná. Osoby hledající mezinárodní ochranu nemají účinný přístup k azylovému řízení.

Bosna a Hercegovina musí zejména přijmout a provést právní předpisy o střetu zájmů a ochraně oznamovatelů, zajistit účinné fungování a koordinaci protikorupčních orgánů, harmonizovat právní předpisy a posílit kapacity v oblasti zadávání veřejných zakázek, zajistit účinnou spolupráci mezi donucovacími orgány a se státními zastupitelstvími, prokázat pokrok při dosahování výsledků v oblasti proaktivního vyšetřování, potvrzených obvinění, stíhání a pravomocných rozsudků ve věcech organizované trestné činnosti a korupce, a to i na vysoké úrovni, a odpolitizovat a restrukturalizovat veřejné podniky a zajistit transparentnost procesu privatizace.

Právní předpisy a instituce pro oblast **základních práv** již z velké části v praxi fungují, měly by se však plně ustanovit a podstatně zlepšit, a to i harmonizací právních předpisů v rámci země a jejich sladěním s evropskými normami, posílením správní kapacity a přidělením odpovídajících zdrojů na účinné prosazování základních práv. Země nemá na celostátní úrovni žádnou strategii pro otázky lidských práv a boje proti diskriminaci. Není zajištěna rovnost všech občanů. Právní předpisy týkající se nediskriminace a rovnosti žen a mužů sice existují, ale nejsou dostatečně prosazovány, což platí i pro právní předpisy týkající se násilí na základě pohlaví. Ústava entity Republiky srbské obsahuje ustanovení o trestu smrti, které je v rozporu s evropskými normami, a země nemá žádný národní preventivní mechanismus proti mučení a špatnému zacházení. Násilí, hrozby a politický tlak namířené vůči novinářům vyvolávají znepokojení. Ochrana novinářů, následná vyšetřování hrozeb a útoků vůči nim, jakož i navazující kroky justice jsou nedostatečné. Veřejnoprávní vysílací stanice podléhají politickému vlivu a jejich finanční udržitelnost je nejistá. Stále nebylo plně vytvořeno příznivé prostředí pro občanskou společnost, včetně svobody shromažďování a sdružování. Orgány musí rozvíjet pravidelnou spolupráci a konzultace s organizacemi občanské společnosti. Ochrana a začlenění zranitelných skupin jsou stále nedostačující, zejména pokud jde o osoby se zdravotním postižením, děti, osoby LGBTI⁷, příslušníky romské komunity, zadržované osoby, migranty a žadatele o azyl. Je rovněž nezbytné zajistit inkluzivní a kvalitní vzdělávání pro všechny, aby bylo možné skončit s praxí „dvou škol pod jednou střešou“ a vykonat související soudní rozhodnutí.

Politické prostředí stále ještě nenapomáhá k **usmíření** a k překonání dědictví minulosti. Vedoucí političtí představitelé často popírají prokázané skutečnosti týkající se válečných událostí a zpochybňují nezávislost a nestrannost mezinárodních tribunálů. Je nutné, aby všechny subjekty v Bosně a Hercegovině plně spolupracovaly s mezinárodními tribunály, a to tak, že uznají a budou respektovat jejich rozhodnutí. Revizionismus a popírání genocidy jsou v rozporu s nejzákladnějšími evropskými hodnotami.

Řešení případů válečných zločinů stále ještě není u konce a je třeba přijmout revidovanou národní strategii pro válečné zločiny. Bosna a Hercegovina musí podstatně zlepšit systém prostředků soudní nápravy pro odškodnění civilních obětí války. Stále se pohřešuje asi 8 000 osob a země musí převzít plnou odpovědnost za dopátrání se jejich osudu. Bosna a Hercegovina musí zajistit jednak trvalá řešení týkající se bydlení, jednak integrační opatření pro přibližně 100 000 uprchlíků a osob vnitřně vysídlených v důsledku konfliktu v 90. letech 20. století, aby mohl být dokončen proces návratu a mohla být uzavřena příloha VII

⁷ Lesby, gayové, bisexuálové, transgender a intersexuální osoby.

Daytonské mírové dohody. Bosna a Hercegovina se účastní regionálního programu bydlení, jehož cílem je trvale vyřešit bydlení pro zhruba 74 000 uprchlíků a vysídlených osob.

Bosna a Hercegovina v zásadě splňuje požadavky **procesu stabilizace a přidružení**, zejména díky aktivní účasti na iniciativách regionální spolupráce a všeobecné snaze o udržování dobrých sousedských vztahů. Dvoustranné vztahy s ostatními zeměmi procesu rozšíření jsou celkově dobré. Zároveň však Bosna a Hercegovina neuznává Kosovo* a zachovává přísný vízový režim, na jehož základě uděluje pouze individuální krátkodobá víza občanům Kosova, kteří mají pozvání od zahraniční diplomatické mise nebo mezinárodní organizace akreditované v Bosně a Hercegovině, nebo víza z humanitárních důvodů. Změna, která by měla normalizovat postup udělování víz pro všechny občany Kosova, je dosud projednávána. Kromě toho země zachovává v platnosti dohodu o nevydávání se Spojenými státy americkými, která občanům USA uděluje výjimku, na jejímž základě jsou vyňati z pravomoci Mezinárodního trestního soudu. Tento přístup Bosny a Hercegoviny není v souladu se společným postojem EU o integritě Římského statutu ani se souvisejícími hlavními zásadami EU týkajícími se dvoustranných dohod o nevydávání. Je třeba, aby země svůj postoj uvedla do souladu s uvedeným postojem EU.

2. Hospodářská kritéria

Toto hodnocení bylo vypracováno na základě kodaňských kritérií týkajících se existence **funkčního tržního hospodářství**, stejně jako schopnosti vyrovnat se s **konkurenčním tlakem** a tržními silami v rámci Unie. Pokud jde o zavádění fungujícího tržního hospodářství a dosažení konkurenceschopnosti na společném trhu, je Bosna a Hercegovina stále ještě v počáteční fázi.

Správa ekonomických záležitostí je ztížena vysokým stupněm politizace a nedostatečnou spoluprací mezi hlavními zúčastněnými stranami. Často tak dochází k patovým politickým situacím a velkým prodávám v rozhodovacím procesu. V tomto ohledu by měla být posílena koordinační úloha fiskální rady na vysoké úrovni. Správa ekonomických záležitostí kromě toho upřednostňuje zachování současného stavu, čímž se dále zpomaluje vypracování a provádění opožděných strukturálních reforem. V důsledku toho je úloha státu i nadále nepřiměřená, neboť vynakládá značné zdroje na financování pracovních míst rozsáhlého veřejného sektoru, neefektivních veřejných podniků a neefektivního systému sociálního zabezpečení. Časté politické patové situace a z toho vyplývající nízká předvídatelnost pro investory negativně ovlivňují podnikatelské prostředí. Překážkou je rovněž slabý právní stát, značná byrokracie, korupce a zdlouhavé a složité administrativní postupy, což je částečně důsledkem vysoké roztržitosti vnitřního trhu v zemi. Slabé podnikatelské prostředí spolu s nedostatky ve vzdělávacím systému v zemi jsou příčinou znepokojivě vysoké strukturální nezaměstnanosti, zejména mezi mladými lidmi a zranitelnými skupinami. Kromě toho zůstává silně zastoupena neformální ekonomika, která vytváří nekalou soutěž a vede k vyšší daňové zátěži, než by bylo jinak nutné.

Kvalita vzdělávání není odpovídající. Výdaje na výzkum a vývoj zůstávají na nízké úrovni. Kvalitu fyzického kapitálu země nepříznivě ovlivňuje chronický nedostatek investic a neúčinná prováděcí opatření. Infrastruktura v oblasti dopravy a energetiky není dostatečně

* Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

rozvinutá. Rychlost strukturálního přizpůsobení je pomalá, což částečně odráží obtížné a složité zakládání nových podniků a jejich udržování ve velmi roztržitém a zpolitizovaném hospodářství, a to i přes určitou diverzifikaci v rámci regionální obchodní struktury země.

„Program reforem“ týkající se socioekonomických opatření, veřejné správy a oblasti právního státu, který Bosna a Hercegovina provádí od roku 2015, umožnil mimo jiné vytvořit pružnější trh práce a lépe sladit předpisy finančního sektoru s mezinárodními normami. Vzhledem k silnějšímu hospodářskému růstu a účinnosti výběru daní jsou veřejné finance v zemi z velké části vyvážené, což by mohlo být velkou příležitostí k investování do dlouhodobě zanedbávané infrastruktury v zemi nebo k tomu, aby se začalo snižovat vysoké zdanění práce, a tím se podpořil růst nových pracovních míst. Hospodářství vzrostlo od roku 2015 o 3 % a s podpůrnou hospodářskou politikou je možné, že v příštích několika letech bude dosažena úroveň 4 %. Hospodářský růst země však nedosahuje svého potenciálu a dopad makroekonomických zlepšení se u většiny obyvatel musí teprve projevit. Emigrace mladých lidí a obyvatel v produktivním věku patří k nejnaléhavějším problémům.

Politické pokyny dohodnuté společně v rámci procesu programu hospodářských reforem mají za cíl posílit makrofiskální stabilitu a řešit strukturální překážky růstu. Avšak zejména v důsledku nedostatečné spolupráce klíčových ministerstev a orgánů na různých úrovních v zemi je kvalita programu vypracovaného Bosnou a Hercegovinou nízká a provádění společně přijatých politických pokynů, které tvoří hlavní část procesu, je velmi omezené. Po skončení „programu reforem“ na období 2015–2018 musí vlády na všech úrovních v zemi schválit a provést nový soubor socioekonomických reforem, a to v plném souladu s politickými pokyny stanovenými ve společných závěrech hospodářského a finančního dialogu na základě programu hospodářských reforem Bosny a Hercegoviny.

3. SCHOPNOST PŘEVZÍT ZÁVAZKY VYPLÝVAJÍCÍ Z ČLENSTVÍ

Schopnost Bosny a Hercegoviny převzít závazky vyplývající z členství byla hodnocena na základě těchto ukazatelů:

- závazky stanovené v dohodě o stabilizaci a přidružení,
- úroveň pokroku při přijímání, provádění a prosazování *acquis* EU.

Na obecné úrovni zaznamenala Bosna a Hercegovina první výsledky plnění závazků, které vyplývají z dohody o stabilizaci a přidružení. Zároveň však země řadu závazků vyplývajících z této dohody nesplnila a musí je přednostně řešit. To zahrnuje řádné fungování Parlamentního výboru pro stabilizaci a přidružení.

Bosna a Hercegovina nemá národní program pro přijetí *acquis* EU. Tento program je právním závazkem podle dohody o stabilizaci a přidružení a má zásadní význam pro plánování a zefektivnění procesu sbližování právních předpisů EU v celé zemi. Správní kapacita je slabá a chybí jí účinné koordinační struktury pro řízení čtrnácti vlád v rámci země. V důsledku toho čelí Bosna a Hercegovina značným problémům při provádění a prosazování právních předpisů vyplývajících z jejích cílů v oblasti integrace do EU. Aby země mohla převzít závazky vyplývající z členství v EU, je zapotřebí značného a trvalého úsilí.

Některé správní orgány pověřené prováděním *acquis* EU, jako je Rada pro hospodářskou soutěž a Rada pro státní podporu, fungují na základě rozhodovacího postupu, který se opírá o etnickou příslušnost, přičemž platnost rozhodnutí je podmíněna tím, že je musí podpořit alespoň jeden zástupce každého z konstitutivních národů. Tento postup není v souladu ani s dohodou o stabilizaci a přidružení, ani se závazky vyplývajících z členství v EU.

Zvláštní pozornost a značné úsilí je třeba věnovat oblastem, kde se Bosna a Hercegovina nachází v **počáteční fázi** příprav:

- volný pohyb zboží,
- právo usazování a volný pohyb služeb,
- informační společnost a média,
- zemědělství a rozvoj venkova,
- rybolov,
- dopravní politika,
- energetika,
- hospodářská a měnová politika,
- statistika,
- sociální politika a zaměstnanost,
- politika v oblasti podnikání a průmyslu,
- regionální politika a koordinace strukturálních nástrojů,
- vzdělávání a kultura,
- ochrana spotřebitele a ochrana zdraví,
- finanční kontrola.

Značné úsilí je rovněž vyžadováno v oblastech, kde má Bosna a Hercegovina **určitou úroveň připravenosti**:

- volný pohyb pracovníků,
- zadávání veřejných zakázek,
- právo obchodních společností,
- politika hospodářské soutěže,
- finanční služby,
- bezpečnost potravin, veterinární a rostlinolékařská politika,
- daně,
- transevropské sítě,
- soudnictví a základní práva,
- spravedlnost, svoboda a bezpečnost,
- věda a výzkum,
- životní prostředí a změna klimatu,
- celní unie,
- vnější vztahy,
- zahraniční, bezpečnostní a obranná politika,
- finanční a rozpočtová ustanovení.

Bosna a Hercegovina by měla nadále vyvíjet úsilí v oblastech, kde je připravenost země na **mírně pokročilé úrovni**:

- volný pohyb kapitálu,
- právo duševního vlastnictví.

Pokud jde o schopnost Bosny a Hercegoviny plnit závazky vyplývající z členství v EU, v žádné z oblastí politik není její **úroveň připravenosti dobrá ani pokročilá**.

Celkově jsou ve všech oblastech politik zapotřebí značné úpravy právního a institucionálního rámce a správní a prováděcí kapacity, aby bylo možné harmonizovat právní předpisy s *acquis* EU a účinně je provádět.

C. ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

Bosna a Hercegovina zatím jen nedostatečně plní kritéria týkající se institucionální stability, která zaručuje demokracii, právní stát, lidská práva a respektování a ochranu menšin, stanovená Evropskou radou v roce 1993 na zasedání v Kodani. Aby mohla všechna tato kritéria splnit, musí země vynaložit značné úsilí a uvedenou institucionální stabilitu posílit. Bosna a Hercegovina potřebuje sladit ústavní rámec s evropskými normami a zajistit funkčnost svých institucí tak, aby mohla převzít závazky vyplývající z členství v EU. I když je její decentralizovaná státní struktura s členstvím v EU slučitelná, bude muset Bosna a Hercegovina své instituce reformovat, aby se mohla účinně zapojit do rozhodování na úrovni EU a plně provádět a prosazovat *acquis*.

Bosna a Hercegovina potřebuje zlepšit volební systém a fungování soudnictví. Měla by rovněž zlepšit předcházení korupci a organizované trestné činnosti, včetně praní peněz a terorismu, a boj proti nim a zajistit účinné fungování systému správy hranic, migračního a azylového systému. Dále musí posílit ochranu základních práv všech občanů, což zahrnuje vytvoření příznivého prostředí pro občanskou společnost, usmíření a rovněž ochranu a začlenění zranitelných skupin. Též musí dokončit zásadní kroky v reformě veřejné správy.

Pokud jde o hospodářská kritéria, dosáhla Bosna a Hercegovina určitého stupně makroekonomické stability. Aby se však stala fungujícím tržním hospodářstvím, což je jedno z kritérií stanovených Evropskou radou na zasedání v Kodani v roce 1993, musí se zaměřit zejména na zrychlení rozhodovacích postupů a zlepšení jak podnikatelského prostředí, tak účinnosti a transparentnosti veřejného sektoru, zejména veřejných podniků. Země by měla odstranit překážky bránící řádnému fungování tržních mechanismů, jako je například slabý právní stát, značná byrokracie, korupce, zdoluhavé a příliš složité administrativní postupy a vysoká roztržitost vnitřního trhu. Aby se Bosna a Hercegovina mohla ve střednědobém horizontu vyrovnat s konkurenčním tlakem a tržními silami v rámci Unie, musí věnovat zvláštní pozornost nízké kvalitě vzdělávání a nedostatečné orientaci na potřeby trhu práce, kvalitě fyzického kapitálu, jako je dopravní a energetická infrastruktura, jež jsou stále málo rozvinuté, a tomu, že se hospodářská struktura země přizpůsobuje jen pomalu.

Bosna a Hercegovina musí zlepšit svou bilanci plnění závazků vyplývajících z dohody o stabilizaci a přidružení, zejména s ohledem na parlamentní rozměr dohody a prostřednictvím schválení národního plánu pro přijetí *acquis* EU.

Pokud jde o celkovou úroveň připravenosti přijmout závazky vyplývající z členství v EU, je Bosna a Hercegovina teprve na počátku a musí výrazně zintenzivnit proces harmonizace právních předpisů s *acquis* EU i provádění a prosazování souvisejících právních předpisů. Je nezbytné zaměřit se na oblasti, jako je volný pohyb zboží, právo usazování a volný pohyb služeb, informační společnost a média, zemědělství a rozvoj venkova, rybolov, dopravní politika, energetika, hospodářská a měnová politika, statistika, sociální politika a zaměstnanost, politika v oblasti podnikání a průmyslu, regionální politika a koordinace strukturálních nástrojů, vzdělávání a kultura, ochrana spotřebitele a zdraví a finanční kontrola.

Přistoupení Bosny a Hercegoviny by mělo na politiku Evropské unie celkově omezený dopad a neovlivnilo by schopnost Unie udržovat a zesilovat svůj vlastní rozvoj. Zároveň by problémy zjištěné v Bosně a Hercegovině v souvislosti s funkčností, zejména vnitřní rozhodovací proces a řada nejasně vymezených kompetencí na různých úrovních veřejné správy a jejich překrývání, mohly negativně ovlivnit rozhodovací proces na úrovni EU, zejména v záležitostech vyžadujících jednomyslné rozhodování členských států EU. Aby mohla splnit požadavky na členství v EU a převzít související závazky, měla by se Bosna a

Hercegovina řešení problematiky funkčnosti věnovat.

Podle názoru Komise by jednání o přistoupení k Evropské unii měla být s Bosnou a Hercegovinou zahájena, jakmile země dosáhne nezbytného stupně souladu s kritérii pro členství, především s kodaňskými politickými kritérii vyžadujícími institucionální stabilitu, která zaručuje zejména demokracii a právní stát. Bosna a Hercegovina bude muset zásadním způsobem zlepšit svůj legislativní a institucionální rámec, aby dokázala splnit následující klíčové priority:

Demokracie/funkčnost

1. Zabezpečit, aby volby probíhaly v souladu s evropskými normami, a to tak, že budou prováděna doporučení OBSE/ODIHR a příslušná doporučení Benátské komise, čímž se zajistí transparentnost financování politických stran a konání obecních voleb v Mostaru.
2. Zajistit výsledky, pokud jde o fungování mechanismu pro koordinaci záležitostí EU na všech úrovních, a to i prostřednictvím vypracování a přijetí národního programu pro přijetí *acquis* EU.
3. Zajistit řádné fungování Parlamentního výboru pro stabilizaci a přidružení.
4. Zásadním způsobem zlepšit institucionální rámec, a to i na ústavní úrovni, s cílem:
 - a) zajistit právní jistotu ohledně rozdělení pravomocí na všech úrovních veřejné správy;
 - b) zavést substituční ustanovení, které státu při přistoupení umožní dočasně vykonávat pravomoci jiných úrovní veřejné správy, aby se předešlo porušení právních předpisů EU a dosáhlo jejich nápravy;
 - c) zaručit nezávislost soudnictví, včetně samosprávného orgánu (Vysoké rady pro soudnictví a státní zastupitelství);
 - d) reformovat Ústavní soud, včetně řešení otázky mezinárodních soudců, a zajistit prosazování jeho rozhodnutí;
 - e) zaručit právní jistotu, a to i prostřednictvím zřízení justičního orgánu pověřeného zajištěním jednotného výkladu práva v celé Bosně a Hercegovině;
 - f) zajistit rovnost a nediskriminaci občanů, zejména s ohledem na judikaturu ESLP ve věci Sejdić-Finci;
 - g) zajistit, aby všechny správní orgány pověřené prováděním *acquis* ctily výhradně zásadu profesionality, a odstranit z jejich rozhodovacího postupu právo veta, v souladu s *acquis*.
5. Přijmout konkrétní kroky na podporu prostředí, které napomáhá k usmíření, a tím k překonání dědictví války.

Právní stát

6. Zlepšit fungování soudnictví přijetím nových právních předpisů o Vysoké radě pro soudnictví a státní zastupitelství, jakož i soudů Bosny a Hercegoviny v souladu s evropskými normami.
7. Zlepšit předcházení korupci a organizované trestné činnosti a boj proti ní, včetně praní peněz a terorismu, a to zejména:
 - a) přijetím a prováděním právních předpisů o střetu zájmů a ochraně oznamovatelů;
 - b) zajištěním účinného fungování a koordinace protikorupčních orgánů;

- c) harmonizací právních předpisů a posílením kapacit v oblasti zadávání veřejných zakázek;
 - d) zajištěním účinné spolupráce mezi donucovacími orgány a se státními zastupitelstvími;
 - e) prokázáním pokroku při dosahování konkrétních výsledků v oblasti proaktivního vyšetřování, potvrzených obvinění, stíhání a pravomocných rozsudků ve věcech organizované trestné činnosti a korupce, a to i na vysoké úrovni;
 - f) odpolitizováním a restrukturalizací veřejných podniků a zajištěním transparentnosti privatizačních procesů.
8. Zajistit účinnou koordinaci kapacit pro správu hranic a řízení migrace na všech úrovních a zajistit fungování azylového systému.

Základní práva

9. Posílit ochranu práv všech občanů, zejména zajištěním provádění právních předpisů o nediskriminaci a rovnosti žen a mužů.
10. Zajistit právo na život a zákaz mučení, zejména a) zrušením odkazu na trest smrti v ústavě Republiky srbské a b) stanovením národního preventivního mechanismu proti mučení a špatnému zacházení.
11. Vytvořit příznivé prostředí pro občanskou společnost, zejména prosazováním evropských norem týkajících se svobody sdružování a svobody shromažďování.
12. Zaručit svobodu projevu a sdělovacích prostředků a ochranu novinářů, zejména a) zajištěním příslušných navazujících kroků justice v souvislosti s hrozbami a útoky vůči novinářům a pracovníkům sdělovacích prostředků a b) zajištěním finanční udržitelnosti systému veřejnoprávního vysílání.
13. Zlepšit ochranu a začlenění zranitelných skupin, zejména osob se zdravotním postižením, dětí, osob LGBTI, příslušníků romské komunity, zadržovaných osob, migrantů a žadatelů o azyl, jakož i vysídlených osob a uprchlíků, v souladu s cílem uzavření přílohy VII Daytonské mírové dohody.

Reforma veřejné správy

14. Dokončit nezbytné kroky reformy veřejné správy s cílem zlepšit její celkové fungování a zajistit profesionální a odpolitizovanou veřejnou službu a koordinovaný celonárodní přístup k tvorbě politik.

Komise vybízí Bosnu a Hercegovinu, aby na všech úrovních veřejné správy schválila a provedla opatření socioekonomických reforem v souladu s politickými pokyny programu hospodářských reforem.

Komise Bosnu a Hercegovinu rovněž vybízí, aby se nadále účastnila regionální spolupráce a rozvíjela dvoustranné vztahy se sousedními zeměmi, a to i prostřednictvím uzavírání dohod o hranicích, a usilovala o trvalé usmíření v zemích západního Balkánu.

Komise doporučuje Radě, aby toto stanovisko a opatření navazující na výše uvedené klíčové priority projednala po sestavení vlád v Bosně a Hercegovině.

Komise bude sledovat pokrok Bosny a Hercegoviny podle institucionálního rámce dohody o stabilizaci a přidružení a bude tuto zemi nadále finančně podporovat z nástroje předvstupní

pomoci.

Komise předloží zprávu o Bosně a Hercegovině v rámci balíčku týkajícího se rozšíření pro rok 2020, který přezkoumá provádění výše uvedených klíčových priorit s ohledem na další kroky této země na její cestě do EU.